

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	3 ต.ธ. 2555	20	7728	5

ร้อยเรื่อง
เมืองล้านนา
ปีที่ ๑๔

กาดหลวง เชียงใหม่

การ

ค้าขายของคนเมืองเชียงใหม่เริ่มต้นมีมาตั้งแต่เมื่อครั้งที่พญามังรายทรงเข้ายึดครองนครหริภุญไชย ก็เพื่อสาเหตุต้องการขยายพระราชอำนาจควบคุมการค้าที่มั่งคั่งของอาณาจักรหริภุญไชย ที่เวลานั้นเป็นชุมทางการค้าที่สำคัญสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมทางการค้ากับเมืองต่างๆ ได้รอบ เช่นกับเมืองฝาง เมืองเชียงแสน และเมืองท่าทางใต้เช่นอยุธยา ดังปรากฏหลักฐานในตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ที่กล่าวถึงพญามังรายได้ชักถามพ่อค้าที่ขึ้นไปค้าขายกับเมืองฝางเกี่ยวกับสภาพของหริภุญไชย ซึ่งได้รับคำตอบว่า หริภุญไชยมีความสงบรุ่งเรืองดี “พ่อค้าทางบก ทางน้ำเที่ยวมาค้าสู่เมือง”

นอกจากนี้เมื่อพญามังรายมาสร้างเวียงกุมกาม พระองค์ก็ทรงสร้างตลาดขึ้นที่ริมฝั่งแม่น้ำปิง เช่นเดียวกับเมื่อสร้างเวียงเชียงใหม่ ก็ทรงเลือกชัยภูมิสำหรับสร้างศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนาตอนบน เส้นทางการค้าที่สำคัญก็คือ แม่น้ำปิง ดังนั้นเมืองเชียงใหม่จึงกลายเป็นศูนย์กลางการค้าของภูมิภาค การค้าของคนเชียงใหม่ เป็นการแลกเปลี่ยนผลิตผลระหว่างชุมชนต่าง ๆ โดยมี “ตลาด” เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนสินค้า นอกจากนี้ใน

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	13 ต.ย. 255	20	7728	5

เวียงเชียงใหม่ยังมีกลุ่มพ่อค้าเงี้ยว พ่อค้าฮ่อจากยูนนาน พ่อค้าชาวลาวจาก
ล้านช้างเข้ามาค้าขายอีกด้วย

กาด หรือ ตลาดมีหลายประเภท ในอดีตที่ผ่านมา มีทั้งกาดเช้า กาด
แลง กาดเล็ง กาดวัว รวมถึงกาดหมั่ว กาดเช้าก็คือ ตลาดนัดที่พ่อค้าแม่ค้า
นำข้าวของเช่น อาหาร เนื้อสัตว์ พืชผักมาขายเฉพาะในเวลาเช้ามีดเท่านั้น
ซึ่งปัจจุบันตามหมู่บ้านในชนบทยังมีปรากฏอยู่ ส่วน กาดแลง ก็คือตลาด
นัดที่ขายของตั้งแต่บ่ายจนถึงเย็น แต่ถ้าพ่อค้าแม่ค้านำของมาขายตั้งแต่เช้า
จนถึงเย็นจะเรียกว่า กาดเล็ง ส่วนกาดวัว นั้นถือว่าเป็นกาดนัดที่อาจจะจัด
ขึ้นเดือนละครั้งหรืออาทิตย์ละครั้ง ส่วนใหญ่ของที่นำมาขายจะเป็นเครื่องใช้
ในการเกษตร รวมถึงวัวควาย ด้วยเหตุนี้ชาวบ้านจึงนิยมเรียกว่า กาดวัว
ปัจจุบันรูปแบบดั้งเดิมของกาดวัวเปลี่ยนแปลงไปมีการนำสินค้าอุปโภค
บริโภคเข้ามาจำหน่ายรวมถึงสินค้าอย่างรถจักรยาน รถจักรยานยนต์ก็ถูก
นำเข้าร่วมด้วย

นอกจากนั้นเรายังจะได้ยินคำว่า “กาดหมั่ว” หรือ “กาดมั่ว” เกิด
ขึ้นในระยะหลังอีกด้วย กาดหมั่วก็คือ ตลาดที่ขายสินค้า อาหารสารพัด ขาย
กันตั้งแต่เช้าจรดเย็น ซึ่งมีรูปแบบในบรรยากาศย้อนยุคโดยเฉพาะในการจัด
งานสืบสานล้านนามะจะมีการจำลองบรรยากาศแบบกาดหมั่วให้เห็น

รูปแบบของกาดได้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา จากที่เคยวางขาย
กันริมทางเดินหรือถนนก็พัฒนาขึ้นมาขายในอาคารที่แข็งแรงทนทาน ปัจจุบัน

ตลาดที่ทำการใช้แลกเปลี่ยนสินค้าในเมือง
เชียงใหม่มีไม่กี่แห่ง บางแห่งก็ล้มหายไปแต่ที่
ยังหลงเหลือมาจนถึงปัจจุบันนี้ก็เห็นจะเป็นกาด
หลวง หรือกาดวโรรส ที่ยังสืบสานตำนานการ
ค้าของอดีตเอาไว้อย่างเหนียวแน่น แม้ว่า
ปัจจุบันจะเปลี่ยนรูปแบบให้ทันสมัยขึ้นก็ตาม

กาดหลวง หรือ ตลาดวโรรส ตลาด
สำคัญของเมืองเชียงใหม่ แต่เดิมเคยเป็น “ช่วง
เมรุ” หรือสุสานเก่าของเจ้านายเชียงใหม่มาก่อน

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	19 ต.ย. 255	20	7728	5

ผู้ที่คิดสร้างกาดหลวงขึ้นคือ พระราชยาเจ้าดารารัศมี เมื่อราวปี พ.ศ.2453 ด้วยทุนทรัพย์จำนวน 1,800 รูปี ซึ่งกู้มาจากพระคลังข้างที่โดยได้ทรงแบ่งหุ้นกาดหลวงให้แก่เจ้านายในสกุล ณ เชียงใหม่ได้เก็บค่าเช่าเป็นรายเดือน เลี้ยงชีพ ตลาดวโรรสเป็นของสกุล ณ เชียงใหม่มาตลอด กระทั่งมาเปลี่ยนมือเป็นของตระกูลนิมมานเหมินท์ในที่สุด บ้างก็ว่าเป็นตำนานการต่อสู้ระหว่าง “เจ้ากับจีน” ที่พลิกโฉมธุรกิจการค้าของเชียงใหม่ให้เปลี่ยนแปลงไป

การค้าของเมืองเชียงใหม่ดำเนินเรื่อยมา จนเมื่ออิทธิพลอังกฤษแผ่ขยายเข้ามาสู่ล้านนา เศรษฐกิจของเมืองเชียงใหม่ที่เคยอยู่ในวงจำกัดและผูกขาดโดยเจ้าผู้ครองนครและขุนนางก็เกิดการเปลี่ยนแปลง หลังจากอังกฤษเข้ายึดครองพม่าเป็นอาณานิคม อังกฤษก็ดำเนินการค้ากับล้านนาโดยผ่านพ่อค้าพม่าและไทยใหญ่ที่ค้าขายข้ามชายแดนมาแต่ดั้งเดิม ด้วยการนำสินค้าสำเร็จรูปของอังกฤษเข้ามาขาย แล้วรับซื้อวัวควายของป่าซึ่งเป็นที่ต้องการของอังกฤษกลับไปขายยังพม่า ขณะเดียวกันอังกฤษก็เข้ามาดำเนินการกิจการป่าไม้สกัดจากเจ้าผู้ครองนคร ซึ่งต่อมาเป็นเหตุให้เกิดข้อพิพาทในเรื่องผลประโยชน์ระหว่างเจ้าผู้ครองนครกับบริษัทของชาวอังกฤษ จนรัฐบาลสยามต้องเข้ามาจัดการไกล่เกลี่ยและในที่สุดก็เข้าแทรกแซงโดยโอนกรรมสิทธิ์ป่าไม้ให้เป็นสมบัติของแผ่นดิน แล้วปฏิรูปการปกครองไปพร้อมกัน

หลังจากที่รัฐบาลสยามปฏิรูปการปกครองหัวเมืองล้านนาแล้ว ก็เข้ามาจัดการด้านการคลัง ยกเลิกการเสียภาษีด้วยผลผลิตหรือส่วยและ

กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ NORTH CLIPPING 2555/ 237

ชื่อหนังสือพิมพ์
เชียงใหม่นิวส์

วันที่
13 ต.ธ. 2555

ปีที่
20

ฉบับที่
7728

หน้า
5

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	3 ต.ค. 2555	20	7728	5

แรงงาน ให้ชำระด้วยเงินตราแทน โดยให้เจ้าภาษีนายอากรซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนจีนที่อพยพขึ้นมาจากกรุงเทพฯ เป็นผู้ผูกขาดการจัดเก็บ ในเวลาเดียวกันการค้าทางเรือระหว่างกรุงเทพฯกับเชียงใหม่โดยพ่อค้าชาวจีนก็ขยายตัวมากขึ้น ควบคู่ไปกับการเพิ่มจำนวนของชาวจีนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในเชียงใหม่ และทวีปมากขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อทางรถไฟไปถึงเชียงใหม่เมื่อปี พ.ศ.2464 กลุ่มนายทุนที่ผั่งาดขึ้นมามีบทบาทเหนือกลุ่มเจ้าที่นับวันหมดอำนาจและอิทธิพลลงไปก็คือ กลุ่มนายทุนคนจีน

หลังปี พ.ศ.2507 เมื่อมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก่อตั้งขึ้นและหลัง พ.ศ.2512 เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติส่งเสริมให้เชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยวผู้คนจากต่างถิ่นก็เดินทางมาเยือนเชียงใหม่มากขึ้น ตลาดวโรรสจึงได้รับการขยายพื้นที่ใหญ่โตกว้างขวางตาม คนที่มาเดินตลาดวโรรสจึงมีได้มีเพียงคนเมืองดั้งเดิม

ตลาดวโรรสเคยได้รับการกล่าวขานว่าเป็นตลาดที่ทันสมัยที่สุดในประเทศ พื้นที่ตั้งวางสินค้าถูกจัดแบ่งอย่างเป็นระเบียบ ตัวตลาดมี 3 ชั้น ชั้นล่างสุดไว้จำหน่ายสินค้าพื้นเมืองประเภทของกินของใช้ ชั้นที่ 2-3 ไว้จำหน่ายสินค้าเสื้อผ้าและของฝากจากเชียงใหม่ ปัจจุบันนอกจากตลาดวโรรสจะเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าที่สนองความต้องการของคนเมืองในระดับหนึ่งแล้วยังเป็นสถานที่ขึ้นชื่อที่นักท่องเที่ยวต้องแวะไปหาซื้อของกินพื้นเมือง เช่น น้ำพริกหนุ่ม ใส่อั่ว แคบหมู ไปเป็นของฝากได้อีก

จักรพงษ์ กำบุญเรือง

jakpong@chiangmainews.co.th